

KÚRIA

Bfv.I.1090/2017/7. szám

A Kúria Budapesten, a 2018. év január hó 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A polgári ügyben elkövetett hamis tanúzás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a **II. rendű és a III. rendű terhelt** védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Barcsi Járásbíróság 1.B.35/2016/24/I. számú és a Kaposvári Törvényszék 1.Bf.493/2016/11/I. számú ítéletét II. rendű és III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítványozó, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Barcsi Járásbíróság a 2016. október 5. napján meghozott 1.B.35/2016/24/I. számú ítéletében bűnösnek mondta ki II. rendű és III. rendű terheltet felbujtóként elkövetett hamis tanúzás büntetében [Btk. 272. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (5) bekezdés 1) tétel] és felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntetében [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont]. Ezért

- II. rendű terheltet két év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és két év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt a szabadságvesztés kétharmad részének letöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, továbbá vele szemben 7.000.000 forint összegben vagyoneklobzást rendelt el;

- III. rendű terheltet egy év tíz hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását négy évi próbaidőre felfüggesztette.

A kétirányú fellebbezések alapján eljáró Kaposvári Törvényszék a 2017. március 29. napján kihirdetett 1.Bf.493/2016/11/I. számú ítéletével a III. rendű terhelt büntetésének tartamát egy év két hónapra leszállította, mellőzte azonban a szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre történő felfüggesztését, a terheltet mellékbüntetésül két évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától, és rendelkezett arról, hogy a terhelt a szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős határozatok ellen II. rendű és III. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjára hivatkozva.

Indokai szerint a terheltek terhére megállapított, polgári ügyben elkövetett hamis tanúzás büntette csak látszólagos alaki halmazatban állhat a közokirat-hamisítás büntetével, mivel a hagyatéki eljárásnak velejárója, hogy az ingatlan-nyilvántartás ingatlan-hagyatéka esetén módosul. Arra hivatkozott, hogy egyik terheltnél sem volt aktív magatartása az ingatlan-nyilvántartást érintően, azaz nem a terheltek nyújtották be a végintézkedést az ingatlan-nyilvántartási eljárásban, hanem a közjegyző. Véleménye szerint annak elvárása, hogy a hamis végrendelet hagyatéki eljárásban történő felhasználását követően bármely terhelt az ingatlan-nyilvántartási eljárást megelőzően önfeljelentéssel éljen, életszerűtlen, és mivel a tényállás szerint a terheltek cselekvősege nem az ingatlan-nyilvántartás adatainak változására irányult, a hamis okirat felhasználása legfeljebb nem büntethető eszközcselekmény lehetett. Hivatkozott e körben a 2014.B.14. számú elvi bírósági határozatra, mely szerint a magánokirat-hamisítás vétségének és a hamis tanúzás büntetének alaki halmazata látszólagos, ha a tanúként kihallgatott személy a hamis tanúzást büntetőügyben, a hamis magánokirat szolgáltatásával valósítja meg. Hivatkozott továbbá a BH 1988.131. számon közzétett eseti döntésre is, mely szerint a hamis tanúzás e változata speciális tényállás és azzal halmazatban a csalás és a magánokirat-hamisítás bűncselekménye nem állapítható meg. Utalt arra, hogy a végrendeletet kizárólag a hagyatéki eljárásban használták fel és a terheltektől függetlenül, jogszabályi rendelkezések alapján került sor a tulajdonosváltozás ingatlan-nyilvántartási átvezetésére, így ez a terhelteknek nem róható fel.

Sérelmezte, hogy a rendelkezésre álló írásszakértői vélemény szerint az örökhatályúnak az aláírása volt a végrendeleten, ennek ellenére az eljáró bíróságok a többi kétséges és ellentmondásos bizonyíték alapján állapították meg a tényállást, és azt is, hogy a másodfokú bíróság nyomatékos súlyosító körülményként értékelte a

18.000.000 forintot meghaladó kárt. Álláspontja szerint ugyanis az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekmény esetén nincs kár, és a Btk. 272. § (5) bekezdése szerint az érték kizárólag akkor bír jelentőséggel, ha az meghaladja a különösen nagy mértéket. Törvénysértőnek tartotta továbbá a másodfokú bíróság azon megállapítását is, mely szerint a bűncselekmények elkövetésére fondorlatos módon került sor, amely nem csak büntetőjogilag, de erkölcsileg is elítélendő. Véleménye szerint a bűncselekmények erkölcsileg elítélendő volta jogi evidencia, ezért azt külön súlyosító körülményként nem lehet értékelni.

Mindezek alapján álláspontja szerint a halmazati büntetés kiszabására törvénysértő módon került sor.

Ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat változtassa meg, a Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontja szerinti közokirat-hamisítás büntette miatt a terheltek ellen az eljárást szüntesse meg, a törvénysértő halmazati büntetés helyett szabjon ki enyhébb büntetést és a szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függessze fel. Indítványozta továbbá, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvány elbírálásáig a megtámadott ítéletek végrehajtását függessze fel.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt a tényállást támadó részében a törvényben kizártnak, érdemben pedig alaptalannak tartotta.

Álláspontja szerint a hagyatéki eljárás során becsatolt végrendelet hamissága ténykérdés és az nem az indítvány szerinti „valónak elfogadható” feltételezés; az irányadó tényállás szerint a II. és III. rendű terhelte azzal a határozott indítékkal bírták rá az I. rendű terhelte a cselekmények elkövetésére, hogy ezáltal jogtalanul megszerezzék az elhunyt ingó és ingatlan vagyonát.

Megítélése szerint mindkét terhelte tudata átfogta, hogy a célzott eredményhez vezető folyamat második fázisában a törvény kötelező rendelkezése értelmében a közjegyző a hagyatéki eljárás eredményeként, a terheltek további közreműködése nélkül, hivatalból köteles intézkedni a tulajdoni változásbejegyzések iránt, ezért cselekményük nem csak abban nyilvánult meg, hogy a hagyatéki eljárás során hamis okirat került felhasználásra, de szükségszerűen minden további közreműködés nélkül abban is, hogy hamis adatok kerüljenek bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba. Ezért véleménye szerint az egymástól térben és időben elkülönülő két cselekmény bűnhalmazatban történő megállapítása törvényes.

Mindezek alapján alaptalannak tartotta a büntetés mértékének, a súlyosító körülmények mibenlétének és nyomatékának támadását, ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat II.

rendű és III. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn (BF.1244/2017/1.).

A védő a Legfőbb Ügyészség indítványára tett észrevételében kifejtette, hogy a büntetlen utócsalekmény kapcsán írtakat az anyagi halmazat esetén is fenntartja.

-.-.-

A felülvizsgálati indítvány elbírálására a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsulést tűzött ki, melyen a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítvánnyal érintett terhelték tekintetében a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálta felül; emellett vizsgálta a Be. 423. § (5) bekezdésében meghatározott esetleges eljárási szabálysértéseket is, illet azonban nem észlelt.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, az nem támadható és az a Kúriát is köti. Ezért az indítványnak az a része, amely az eljárási bíróságok határozatainak a végrendelet hamisságára vonatkozó megállapítását támadja, a törvényben kizárt.

A felülvizsgálati indítvány a büntető anyagi jogszabálysértésre hivatkozó részében pedig alaptalan.

Az irányadó tényállás szerint II. rendű és III. rendű terhelt 2013. év őszén, pontosabban már meg nem állapítható időben együtt keresték fel az I. rendű terheltet és együtt vették őt rá arra, hogy valószínűleg az örökösök végrendeleti örököseként jelentkezzen a hagyatéki eljárás során. II. rendű terhelt elkészítette az I. rendű terheltet örökösnek megnevező, dátummal ellátott hamis végrendeletet. Ezen okirat másolata a II. rendű terhelt közreműködése folytán egy e-mail mellékleteként 2014. január 13-án jutott el a közjegyzőhöz, az I. rendű terhelt nevében, tudtával és e-mail fiókja jelszavának felhasználásával. A hamis végrendelet eredeti példányát az I. rendű terhelt a II. rendű terhelttől vette át és azt a hagyatéki tárgyaláson a közjegyzőnek átadta.

A tényállás rögzítette azt is, hogy a hamis végrendelet alapján a közjegyző a hagyatékátadó végzésével néhai hagyatékát végrendeleti öröklés címén az I. rendű terheltnek adta át, és miután az ideiglenes hagyatékátadó végzés 2014. március 17. napján végleges hatályúvá vált, a közjegyző a végrendeleti öröklés tényéről egyebek mellett értesítette az illetékes földhivatalt, ahol az ingatlan-nyilvántartásba az örökösök ingatlanára az I. rendű terhelt javára 2014. április 15-én öröklés jogcímén a tulajdonjogot bejegyezték.

E tényállás alapján helyesen vontak következtetést az eljárási

bíróságok arra, hogy a polgári (hagyatéki) ügyben az I. rendű terhelt hamis tanúzást követett el, melynek felbujtója a II. rendű és a III. rendű terhelt volt.

Megjegyzzi a Kúria, hogy a II. rendű terhelt a felbujtói magatartás mellett fizikai bűnsegélyt is megvalósított, amit azonban a felbujtás elnyelt, emellett ennek a felülvizsgálati indítvány elbírálása szempontjából nincs jelentősége.

A hamis végrendelet elkészítése mellett annak felhasználása valóban alkalmas lenne a hamis magánokirat felhasználása bűncselekményének megállapítására; azonban az eljáró bíróságok - helyesen - e bűncselekmény megállapítását mellőzték, mivel az valóban csak látszólagos halmazatban áll a hamis tanúzással, a hamis magánokirat felhasználásának vétsége beolvad a hamis tanúzás büntettébe.

A védő által hivatkozott EBH 2014.B.14. számú elvi határozat sem azt mondja ki, hogy a polgári ügyben elkövetett hamis tanúzás látszólagos alaki halmazatban áll az intellektuális közokirat-hamisítás büntettével, hanem azt az állandósult bírói gyakorlatot erősíti meg, hogy a hamis tanúzás büntettének az a fordulata, amikor a tanúként kihallgatott személy hamis magánokirat szolgáltatásával valószínűsíti meg az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekményt, valóban elnyeli a magánokirat-hamisítást (1978. évi IV. törvény 276. §, Btk. 345. §). Ennek megfelelően határoztak az eljáró bíróságok az adott ügyben is akkor, amikor a hamis végrendelet szolgáltatását a hagyatéki eljárásban hamis tanúzásnak minősítették.

A BH 1988.131. számon közzétett döntés pedig - értelemszerűen - az 1978. évi IV. törvényhez kapcsolódóan az előzőekben rögzítettekhez hasonlóan azt mondta ki, miszerint akkor, ha az elkövető hamis végrendeletet készít és használ fel a közjegyző előtt azért, hogy a örökséget jogtalanul megszerezze, a polgári ügyben elkövetett hamis tanúzás büntette valósul meg, és emellett a csalás büntettének megállapítására nincs mód.

Azonban a polgári ügyben elkövetett hamis tanúzás - a „perbencsalás” - arra szolgált, hogy az I. rendű terhelt végrendeleti öröklés címén megszerezze az elhunyt ingó és ingatlan vagyonát, az ingatlan megszerzésének pedig szükségszerű következménye az, hogy a közjegyző a hagyatéki eljárás során hozott hagyatékátadó végzés végleges hatályúvá válását követően hivatalból intézkedjen a tulajdonos változásnak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt.

Ezzel pedig a terheltek közreműködtek abban, hogy közhitelű nyilvántartásba valótlán adat kerüljön be, így elkövették a Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontja szerinti közokirat-hamisítás

büntettét.

Az egymástól időben elkülönülő, más-más jogtárgyat sértő két bűncselekmény egymással nem alakí, hanem - valódi - anyagi halmazatban áll. Mindezt egyébként az elsőfokú bíróság az ítéletének 19-20. oldalán helytállóan ki is fejtette.

Az 1/2005. BPJE számú jogegységi határozatában a Legfelsőbb Bíróság kifejtette: „Abban az esetben ugyanis amikor az elkövető - magát szükségszerűen az ingatlan tulajdonosának tüntetve fel - hamis adásvételi, csere vagy egyéb más szerződéssel az eredeti tulajdonos tulajdonjogát a földhivatali nyilvántartásból törölteti, s azt a saját, vagy más - jóhiszemű - személy javára bejegyezteti, jogtalan haszonszerzés céljából megtévesztő magatartást tanúsít. A jogtalan haszonszerzési célzat ilyenkor az ingatlanhoz kapcsolódik, s a tévedésbe ejtett passzív alany a bejegyzést eszközölő hivatalos személy, a kárt szenvedő (sértett) pedig az ingatlan eredeti tulajdonosa. Ha a tulajdonjog-változás bejegyzése megtörténik, a csalás befejezetté válik, ugyanis az ingatlan eredeti tulajdonosát az ingatlan értékével azonos összegű kár éri, mert tulajdonjogának elvesztése folytán a vagyonában a bűncselekmény ilyen mértékű értékcsökkenést okozott (Btk. 137. §-ának 5. pontja). A törlési per eredményessége ez esetben is a kár utólagos megtérülését jelenti csupán. A csalás bűncselekménye mellett - a jogi tárgy eltérő voltából fakadóan - azzal valószínűsíthető halmazatban a Btk. 274. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt intellektuális közokirat-hamisítás ilyenkor is megállapítható.”

Jelen ügyben is erről van szó, azzal a különbséggel, hogy a csalási cselekményt hagyatéki eljárásban hamis végrendelet benyújtásával követték el, így az nem vagyon elleni, hanem az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekményként minősül.

Az eljárt bíróságok ezért törvényesen minősítették a II. rendű és a III. rendű terhelte cselekményeit felbujtóként elkövetett hamis tanúsítás bűntettének és felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás bűntettének.

A Kúria állandó gyakorlata szerint a törvényes minősítés mellett a büntetési tételkereten belül kiszabott büntetés a felülvizsgálati eljárásban nem támadható. Figyelemmel arra, hogy a halmazati szabályok szerint a terheltekkel szemben három hónaptól négy év hat hónapig terjedő szabadságvesztés szabható ki, a kiszabott büntetés törvényes, és a törvényesen kiszabott büntetés esetén az eljárt bíróságok által súlyosító vagy enyhítő körülményként figyelembe vett tényezők támadására sincs mód (BH 2005.337.).

A Kúria minderre figyelemmel a Be. 426. §-a alapján a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott

határozatokat a II. rendű és a III. rendű terheltek esetében hatályukban fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a Kúria - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2018. január 16.

Dr. Mészár Róza s. k. a tanács elnöke, Dr. Soós László s. k. előadó
bíró, Dr. Vaskuti András s. k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Mátyás Gyöngyi
bírószági ügyintéző